

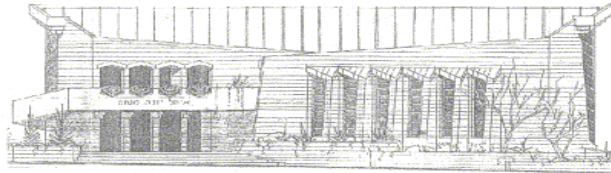
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

ביעור פירות שמיטה

שו"ת עם הרב דוד אברהם ספקטור, רב הקהילה

הראב"ד: פירות שביעית... מחלקין מוציאן לשוק ומפקירן

שאלה

מה עושים עם פירות שמיטה, בזמן ביעור ואם שכח לבער בזמן ?

תשובה

פירות שמיטה, בזמן הביעור וכן אם שכח לבער אותם בזמן, יפקיר אותם בחוץ ויכול אחר-כך לזכות בהם גם בעצמו. מצ"ב לוח זמן ביעור פירות שמיטה.

מקורות התשובה:

[1] ויקרא פרק כה

(ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך.
(ז) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל.

[2] רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז

הלכה א: פירות שביעית אין אוכלין מהן אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה שנאמר 'ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול', כל זמן שחיה אוכלת ממין זה מן השדה, אתה אוכל ממה שבבית, כלה לחיה מן השדה, חייב לבער אותו המין מן הבית וזהו ביעור של פירות שביעית.

[3] משנה מסכת שביעית פרק ט משנה ח

מי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד ועניים אוכלין אחר הביעור אבל לא עשירים דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור.

[4] גירסת ופירוש המשנה לרמב"ם מסכת שביעית פרק ט משנה ח

רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אין אוכלין אחר הביעור. כל זה ברור. והלכה כר' יוסי.

[5] פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שביעית פרק ט משנה ב

מה הוא הביעור המוזכר בשביעית? כגון שליטת תאנים... ויבשן... אוכלן כל זמן שתאנים לחים מצויים באילן, ואם כלו ונבלו עד שלא ימצא אלא מה שנתיבש הרי זה מכלה כל התאנים היבשים שיש אצלו, או שיאכלם אם יוכל, או ישרפם, או יזרקם לים, וזה הוא הביעור.

[6] רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז

הלכה ג: היו לו פירות מרובין מחלקן מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד ואסור לאכול אחר הביעור בין לעניים בין לעשירים, ואם לא מצא אוכלין בשעת הביעור שורף באש או משליך לים המלח ומאבדן לכל דבר שמאבד.

[7] תוספתא מסכת שביעית פרק ח, הלכה ב(ד)

מי שיש לו פירות לחלק מחלקן לעניים מי שיש לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלק מהן לשכניו ולקרוביו וליודעיו ומוציא ומניח על ביתו ואומר אחינו בית ישראל כל מי שצריך ליטול יבא ויטול חוזר ומכניס לתוך ביתו ואוכל והולך עד שעה שיכלו.

8] השגת הראב"ד

א] ואסור לאכול לאחר הביעור. א"א בחיי ראשי לא האיר ולא הצהיר מהו הביעור האוסר על כל אדם
ב] ואולי הוא סובר כי החילוק של ג' סעודות הוא גמר הביעור
ג] ואינו כן אלא בשיכלו פירות העיר ותחומיה מוציאים כל אדם מה שבבתיים ומביאים אותם לאוצר ליד ב"ד והם מחלקים לכל אדם שלש סעודות כדי לשבת וכן בכל יום ויום עד שיכלו
ד] ואם אין שם אוצר ולא ב"ד מחלקין מוציאין לשוק ומפקירין ואף הוא יכול לחזור לזכות בהן ככל אדם ואוכל הזוכה בהן עד שיכלו אותם הפירות מכל הארץ...אז יתבערו לגמרי לשריפה או לאיבוד

9] תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נב עמוד ב

תנו רבנן: פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ - מתבערין בכל מקום שהן. רבי שמעון בן אלעזר אומר: יחזרו למקומן ויתבערו, משום שנאמר 'בארצך'.

10] תוספות מסכת פסחים דף נב עמוד ב

א] מתבערין בכל מקום - פירש הקונטרס (רש"י): שנותנין אותן למרמס חיה ובהמה.
ב] ולא נראה
ג] דהא מותרין אחר ביעור לעניים לכ"ע דתנן התם (משנה ח) מי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלקן מזון שלש סעודות לכל אחד עניים אוכלים אחר הביעור ולא עשירים דברי ר' יהודה
ר' יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלים אחר הביעור
ד] ובתוספתא קתני מי שיש לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור מחלק מהן לשכיניו ולקרוביו וליודעיו ומוציא ומניח על פתח ביתו ואומר אחינו בית ישראל מי שצריך ליטול יטול וחוזר ומכניס לתוך ביתו והולך ואוכל עד שיכלו.
ה] ואומר ר"י הא דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר הביעור היינו כשמשהו בביתו בחזקת שלו אבל אם מפקירו ומוציאו מרשותו שיאכל כל מי שירצה הן אדם והן חיה מותר להכניסו ולאכלו אחר הביעור.

11] ספר השמיטה - הרב יחיאל מיכל טוקצינסקי

עמ' מה, סע' ח': כיצד הוא הביעור? מוציא את הפירות מביתו ומחצרו ומקרים לפני שלשה מאוהביו. וכשיצא מרשותו, זהו הביעור. ואחרי שהפקירם, חוזר וזוכה בהם ומכניסם לביתו ואוכלם כל זמן שירצה. (והא דאסרו הפירות לאחר זמן ביעורם, היינו כשמחזיק בהם כשלו).
הערה 3: "התוספתא.. לא כהרמב"ם והראב"ד, שאמרו שמבערם ומאבדם מן העולם. וכתבו הפוסקים שהיתה לפניהם גירסא אחרת בתוספתא.

12] רמב"ן ויקרא פרק כה פסוק ז

...ואין הענין שיהיו הפירות אחר זמן הביעור אסורין בהנאה ובאכילה ויהא מחויב לאבדם, ולא מנו חכמים במשנה (סוף תמורה) פירות שביעית לא מן הנשרפים ולא מן הנקברים, ואינו אלא שהוא צריך לבערם מרשותו ולהפקירם לעניים ולכל אדם.
...שנוי בתוספתא... שאין ביעור אלא לבער הפירות מרשותו ולהפקירם.
...וכשאין אוצר בעיר ולא בית דין, והפירות ביד המלכט אותם מן ההפקר, הוא צריך לבערם מן הבית בשעת הביעור, ומפקירם על פתח ביתו ואוכלין והולכין לעולם.
...והרב רבי משה (הרמב"ם ה' שמיטה ויובל פי"ג ה"ג) והרבה מן החכמים סבורין שהביעור אוסר לגמרי וטעונין שריפה או מפזר וזורה לרוח או מטיל לים. ואינו כן, כמו שנתבאר.
אבל אם עכבם בביתו אחר הביעור כדי לאכלן, אסורין הם באכילה לגמרי

13] ילקוט יוסף, שביעית, פרק כא (לפי הרב עובדיה יוסף)

סע' ז': אם לא הפקיר מתוך אונס ושכחה, יפקיר כשזכר והפירות מותרים באכילה.
הערה ז': מלשון הרמב"ן שכתב "אם עכבם", משמע דהוי במזיד, אבל אם עשה כן בשוגג ובשכחה, מותר.

14] שו"ת משפט כהן (עניני ארץ ישראל) סימן נג

ב"ה. עה"ק יפו ת"י, ג' כסלו תרע"א. לכבוד ידי"ן הרב החו"ב מו"ה שלמה זלמן שליט"א. שו"ר.
הנני כופל את דברי, שאין דעתי מסכמת לשריפה, כי יש לנו לחוש לד' ר"ש וסמ"ג ורמב"ן וסיעתם, הסוברים שאין דין שריפה ואיבוד כלל בפירות שביעית. א"כ קם לן איסור תורה של לא להפסד.
והרי כ' מר חותנו ש"י רוצה לצאת מידי כל ספק, ואיך יכניס את עצמו ואת אחרים בספק איסור תורה בקום - ועשה. וגם איסור בל תשחית ג"כ לאו מילתא זוטרתא היא,
על - כן לע"ד צריך לכתב בפתקא שיפקיר כל אחד לזמן הביעור ויוכל לזכות אח"כ, ואם לא ירצה לרקח את הקליפין יניחם במקום שאינם עלולים בהדיא לאיבוד. ובוזה הצלנו את נפשנו שלא להכנס בספק תורה.

15] תלמוד ירושלמי, מסכת שביעית פרק ט, הלכה ד', דף כו. עם תרגום ופירוש ידיד נפש

א] חזקיה אמר[לגבי דרך הביעור] מכיון שהתחיל באוצר, כמבוער הוא [כלומר, כשהגיעה שעת הביעור, אין בעל האוצר, בעל הפירות שבמחסן, חייב להוציא את כל הפירות לרשות הרבים ולהפקירם, אלא די בכך שיוציא מעט ויכריז שכל מה שבאוצר הוא הפקר].
ב] רבי יצחק בר רדיפה הוה ליה עובדא [פני משה: שהיה לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור]...אתא שאל לרבי יאשיה. אמר ליה חמי לך תלתא רחמי[הבא שלושה ידידים שלך] ואבקררה קומיהון [והפקר את הפירות לפניהם ותוכל לזכות בהם]
ג] קפודקאי דציפורין [תושבי קפודקאי - הרב קהתי: אנשים קפדנים - שבאו לציפורין] שאלו לר' אימי: בגין דלית לאילין עמא רחם[מאחר ואין לנו אוהבים] ולא שאל שלם [ואין לנו אנשים הדורשים שלומנו] איך צורכה מיעבד? [איך אנו צריכים לעשות? הם חששו שאם יפקירו את פירותיהם, יבואו השכנים ויקחו אותם]. אמר לון: כד תחמון רגלא צלילא תהוון מפקין לה לשוקא ומבקרין ליה והזרין וזכין בה
[כאשר תראו שכלתה רגל מן השוק, הוציאו את פירותיכם לשוק ותפקירו אותם ותחזרו ותזכו בהם].
ד] רבי חגיי מפלג לה צלוחיין צלוחיין[היה מחלק את היין והשמן שעמדו לביעור וחילקם למנות קטנות ומילא בקבוקים קטנים והוציאים לרשות הרבים והפקירם, שאם יזכו בהם אחרים, יישאר לו כדי צרכו].